

b) Cultura V\dastra

Originea [i aria de r\spândire

Fig. IVb.1. V\dastra, r\spândirea

Aria de r\spândire (Fig. IVb.1) cuprinde un spațiu între Olt [i Jiu, unde anterior era aspectul Dude[ti - Vin. a. Descoperiri ale acestei civilizații sunt semnalate la V\dastra, Cro[ovu, F\rca[ele de Jos - *La Cimitir*, F\rca[ele de Sus *Pe coast*, Hot\rani – *La [coal\ [i - La turn*, Piatra Olt – *Nuce*] [i *Vadu Colibii*, Ipote[ti - *La Conac*, Slatina (Berciu D., Butoiu 1961, 140-141; Berciu D. 1961, 51, 53-54; Mateescu 1949; 1955; 1959; 1962; 1970; Nica 1970, 31-32; Nica 1988; Com[a 1962a, 217). Ea ar mai cuprinde [i sud vestul Munteniei, între râurile Olt [i Vedea, ca [i zona de la sud de Dun\re în Bulgaria (Cristescu 1927-1932/1933, 167-225; Mateescu 1962, 404-420; noi date despre aceste descoperiri, Naide-

nova 2005 [i bibliograf.).

Cultura V\dastra s-a format pe un fond Vin. a. - Dude[ti (dac\ este Dude[ti [i în sudul Munteniei), la care se adaug\ alte influențe de origine egeo - mediteraneene [i central europene (cultura ceramicii liniare), (Petrescu-Dîmbovi)a 2001, 149). Alți autori consider\ c\ ea a fost influențat\ [i de culturile Boian [i Marica (Com[a 1993, 159).

Cultura V\dastra a fost împ\rjit\ de C. Mateescu în dou\ faze (1957, 1959, 1978) de D. Berciu în patru faze (I-IV: 1961, 53), iar M. Nica atribuie aceleia[și culturi cinci faze evolutive (1970, 46; 1971a).

Cronologia relativ\ [i absolut\

M. Nica semnaleaz\ prima faz\ la Hot\rani – *La turn*, unde sesizeaz\ trecerea de la Dude[ti la V\dastra, atr\gând aten]ia [i asupra unui import Giule[ti (Nica 1970, 46, fig. 12/2); D. Berciu semnala un import Bolintineanu la Slatina (Berciu D., Butoiu 1961, 140). M. Nica a sincronizat materialele de la F\rca[ele de Sus – *Pe coast* (de la 0,55-11,2 m) cu Dude[ti – Cernica (Nica 1971a, 32).

Sfâr[itul este legat de Boian V prin descoperirile de la F\rca[ele de Sus – *La [coal* (Nica 1970, fig. 12/8), idee împ\rt\șit\ [i de D. Berciu, care semnala leg\ături V\dastra IV cu Boian V la Tangâru, Petru Rare[, Slatina, Ipote[ti (Berciu D. 1961, 51-52) [i de Vl. Dumitrescu (Gumelni)a A2 - Boian III: Dumitrescu Vl. 1970, 19-20). Leg\ături mai îndep\rtate au fost precizate la Phtiotis Thebes (Miloj. i f 1950, 110; vezi [i Weishaar 1989) ca [i altele (probabil la acelea se referea M. Petrescu-Dîmbovi)a). Pentru statuetele V\dastra II, M.

Garașanin d\dea analogii la nivel Vin.a.– Plo.nik (Garașanin M. 1968, XXXIX). Legăturile cu Boian V [i Gumelnița I au fost subliniate [i de D. Berciu (1961, 53).

Sincronismele cu Vin.a, pomenite în literatura veche nu au fost stabilite analitic. Ele comport\ mari discuții.

A[ez\riile

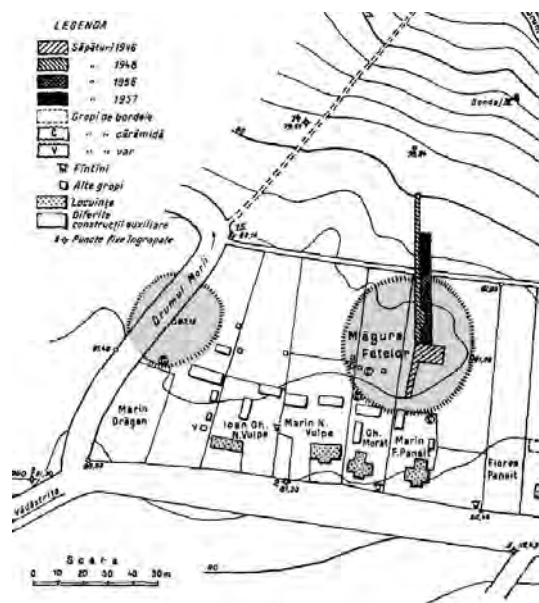

Fig. IVb.2. V\dastra, planul celor două a[ez\ri, după Mateescu

Cercet\ri arheologice mai consistente au fost efectuate în a[ez\riile de la V\dastra M\gura Fetelor, - M\gura Jilavei, Cru[ovu, Hot\rani [i F\rcă[ele (Mateescu 1957; 1959; 1970; 1978; Nica 1970, 43, 46; 1971a). Din p\cate informațiile cu privire la tipurile de a[ezare [i locuințe sunt laconice. A[ez\riile V\dastra au fost identificate mai ales pe marginea teraselor.

Din cea de a doua faz\ de evoluție apar [i a[ez\riile de tip tell (Com[ă 1993, 59).

În perimetrul localității V\dastra exist\ două a[ez\ri aparținând acestei culturi, M\gura Fetelor [i Dealul Ci[melei (Fig. IVb.2), (Mateescu 1957; 1959; 1962; 1978). A[ezarea de

la M\gura Fetelor este amplasat\ pe o mic\ ridic\tur\l. Forma acestei m\guri este rotund\, iar suprafața ei nu este prea mare, diametrul ei fiind de 54,50 m pe direcția NS [i 50,50 m pe cea EV. Dou\ straturi V\dastra (I [i II), niveluri de locuire paleolitice, aparținând culturii S\lcuța [i altele mai târzii demonstrează c\ acest amplasament a fost utilizat din plin de comunit\jile preistorice (Mateescu 1959, 61-63). Zona oferea condiții propice pentru locuire [i practicarea agriculturii, iar în preajm\ este semnalat [i un izvor.

Stratul V\dastra I la M\gura Fetelor este caracterizat prin gropi de diferite dimensiuni, din care unele au servit probabil [i ca bordeie (Mateescu 1970, 69).

Fortifica[iile

A[ezarea de la V\dastra - M\gura Jilavei, în prima faz\ V\dastra I, are un [an] de împrejmuire (Fig. IVb.3), (Mateescu 1970, 69; 1972, 29-37; 1973, 57). Studiind stratigrafia observ\m o etap\ de cur\jire sau refacere, ce ar putea aparține funcționării din etapa a II-a. Traseul [an]ului ar fi circular (Mateescu 1972, 30 II/2; III/1; Com[ă 1971a, 204; 1987, 61, 128-129; Florescu A. C. 1966, 123). [an]ul a fost interceptat pe latura de nord [i de est a s\p\turilor, dar traseul s\u nu a fost stabilit cu exactitate (Mateescu 1970, 69). [an]ul avea o l\jime de 4,15 m, iar adâncimea era de 1,15 m (Mateescu 1970, 69).

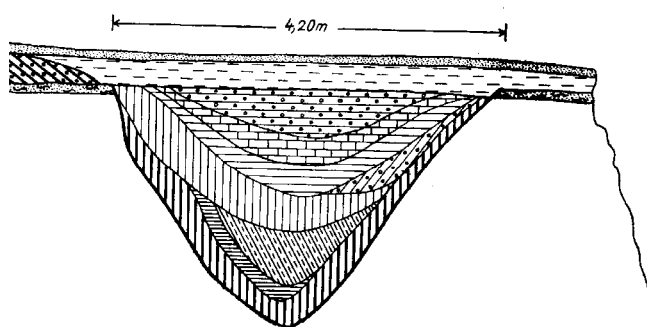

Fig. IVb.3. Vădastra - Măgura Jilavei, sistemul de fortificație, după Mateescu

Stratul II, din același loc, cu mai multe nivele de locuire, conținea mai multe gropi pentru scoaterea lutului, ulterior umplute cu resturi menajere, locuințe de suprafață [și vetre exterioare (Mateescu 1970, 71).

Așezarea de la Hotărâni se află pe un pînten al terasei inferioare a Oltului. Suprafața așezării este mare, de cca. 400 x 400 m (Nica 1971a, 5-7). Situl conține trei nivele Vădastra, caracte-

Complexele de locuit

Bordeiele [și gropile

C. Mateescu a realizat săpături de mare mîgăl studiind cu mare atenție bordeiele, gropile, umplutura, forma și volumul lor (Fig. IVb.4).

Un bordei de formă aproximativ rectangulară este menționat de C. Mateescu în stratul I de la Vădastra (Mateescu 1959, 66).

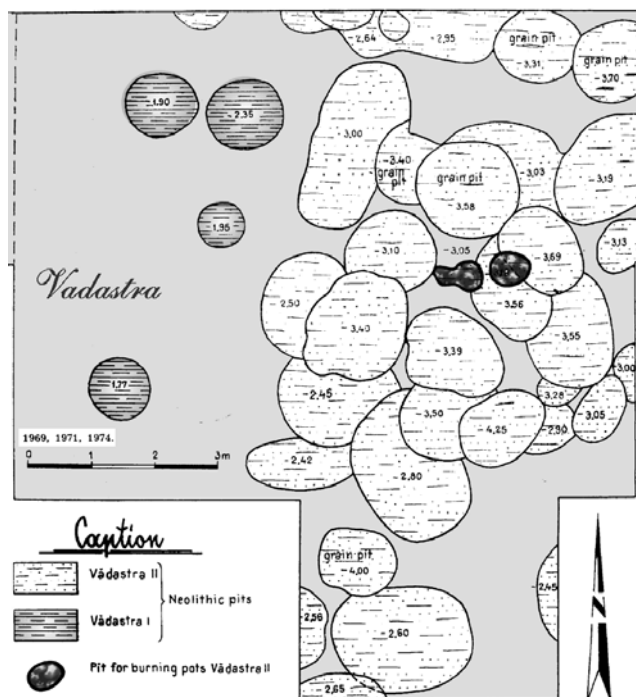

Fig. IVb.4. Vădastra, săpăturile din 1969, 1971, 1974, după Mateescu

Bordeiul 2 avea dimensiunile de 3,5 x 3 x 1,5 m de la nivelul de călare, ceea ce face să fie printre bordeiele adânci. O latură era albiată, fiind foarte probabil distrusă după abandonare, fapt ușor de petrecut la așa adâncime mare.

Bordeie și semibordeie au fost semnalate și de M. Nica la Fărcașele (Nica 1970, 43).

În afară de bordeie, apar și numeroase gropi, unele sunt clar din faza timpurie, Vădastra I (Fig. IVb.4-5), altele din faza Vădastra II. După numeroasele intersecții rezultă mai multe etape de funcționare în etapa Vădastra II, strat de altfel și mai gros. Unele gropi provin de la stâlpii de

fundație, altele, după profil (Fig. IVb.5), sunt de provizii. O clarificare mai exactă se poate face după publicarea conținutului lor.

Faptul c\ între ele sunt [i gropi pentru „ars ceramica” arat\ c\ în anumite etape de func]ionare zona respectiv\ servea altor scopuri; din analogiile etnografice gropile sau spa]iile pentru ars ceramic\ sunt la marginea a[ez\rilor (Fako Traore 1989-1993), ori s\p\aturile din 1956 erau în interiorul [an]ului de împrejmuire sau la marginea tellului, astfel c\ este firesc s\ fie amplasate aici complexe de acest fel.

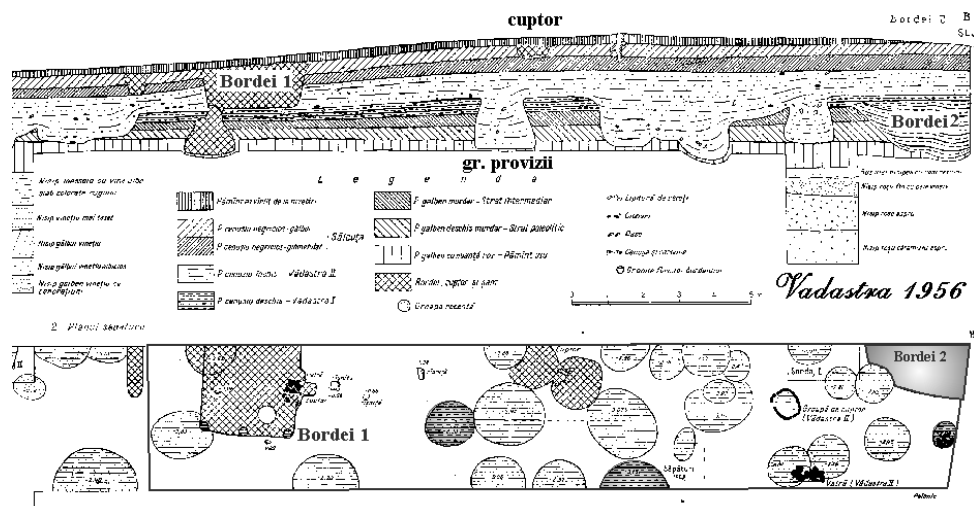

Fig. IVb.5. V\dastra 1956, dup\ Mateescu

Locuin]ele de suprafa]\

Locuin]ele de suprafa]\ descoperite fac parte din tipul cu platform\ podea (Fig. IVb.6). Stratul II de la V\dastra con]inea mai multe locuin]e de suprafa]\ incendiate, doar una dintre ele fiind descris\ cu mai multe detalii (Mateescu 1978, 65-71). Casa, de form\ rectangular\ (cca. 7,40 x 3,70 m), era dotat\ cu o verand\ / pridvor, de dimensiuni ceva mai mici, 3,40 x 3 m. Avea dou\ înc\peri, de dimensiuni inegale, desp\rijite de un peretele intermediar (Fig. IVb.6 marcat Dw). Din loc în loc, de-a lungul peretelui, se pot observa st\lpii de la structura de baz\.

Re]inem aten]ia cu o imagine în care se p\streaz\ urma unui perete t\iat drept (Fig. IVb.7, marcat W). El s-a rupt dintr-o por]iune unde era sprijinit pe o bârn\ orizontal\, fie este vorba de o stel\.

Conform descrierii autorului, casa avea pari verticali pentru sus]inerea structurii peretelui, care se aflau la o distan]\ de 0,40 – 1 m unul de altul (Mateescu 1978, 66). Spa]iul dintre ace[tia se umplea cu o structur\ de nuiele, care se consolida ulterior prin ad\ugarea unor st\lpi mai sub]iri. Autorul s\p\aturilor considera c\ împletitura de nuiele a pere]ilor începea la o distan]\ de circa 20 cm de la baza peretelui (Mateescu 1978, 66).

De[i nu se spune, pere]ii trebuie s\ fi avut o funda]ie, ceea ce ar explica începerea lipirii lor de la o anumit\ în\l]ime. Rolul funda]iei era de a sus]ine st\lpii pentru peretele împletit. Urma lipirea pere]ilor cu lut amestecat [i cu pleav\. În înc\perea mai mare s-a g\sit groapa unui stâlp central, adânc\ de 20 cm, care sus]inea acoperi[ul (Mateescu 1978, 66).

Fig. IVb.6. Vădastra II, locuință perforată de gropi din etapele ulterioare

Fig. IVb.7. Vădastra II, Perete cu urma stâlpilor de structură [și a parilor pentru nuiile. Peretele intermediar, W, poate fi fragment de perete sau rest de stelă (după Mateescu)

C. Mateescu credea că pereții aveau o înălțime de cca. 2,50 m, iar cei ai verandei / pridvor erau ceva mai joși. Pereții aveau o grosime de cca. 30 cm. Porțiuni din pereții exteriori ai casei, având 10-50 cm înălțime s-au păstrat pe laturile de nord și vest ale casei. Pe o anumită porțiune s-au descoperit și resturi din peretele despărțitor (Mateescu 1978, 66). Acesta a fost construit direct pe podeaua casei. În partea de sud a casei au fost descoperite urme dintr-un prag de lut, cu marginile rotunjite, ce asigură circulația dintr-o încăpere în alta. C. Mateescu considera că după ce parii de la pereți au fost înfiți se realiza podeaua casei și apoi se finisau pereții (*Ibidem*).

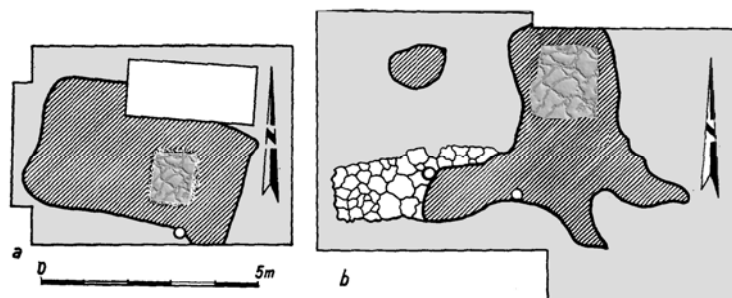

Fig. IVb.8. Vădastra – Măgura Jilavei, locuințe cu vetre, după Mateescu

Podeaua era alcătuită din trunchiuri întregi sau despicate de arbori cu un diametru de 0,05 - 0,13 m. Spațiile libere au fost completate cu crengi, peste care s-au adăugat două straturi de lut amestecat cu paie și pleavă, în grosime de cca. 25 cm (Mateescu 1978, 69).

Studierea impresiunilor de lemn din platforma arsă l-a determinat pe C. Mateescu să considere că la construirea ei s-au folosit lemne de stejar, cu un diametru de 8-12 cm.

Locuințele de la Fărcașele erau de formă poligonală (după forma chirpiciului, probabil) cu dimensiunile de 2,5 x 4 m (Nica 1971, 46).

Amenajări interioare

Fig. IVb.9. Vădastra, cuptor pentru ars ceramică, după Mateescu

Locuința de suprafață cu platformă din stratul II de la Vădastra avea o vatră, plasată în zona de nord-est a camerei mai mici. Vatra, de formă rotundă, cu un diametru de 1,40 x 1,30 m a fost construită direct pe sol și avea mai multe niveluri de refacere, din care unul conserva și porțiuni de gârlă. În aceeași încăpere, spre nord de vatră s-a găsit o râniță, mai multe unelte, un nucleu din silex și greutate pentru războiul de țesut (Mateescu 1978, 70). Aceste descoperiri indică faptul că

în această cameră se desfășurau unele activități importante precum țesutul și poate chiar prelucrarea silexului. La Măgura Jilavei vetrele erau dreptunghiulare, fiind într-un caz amplasate la două treimi din lungimea încăperii, ceea ce presupune separarea încăperii în două zone.

Vetre exterioare și gropi de ars ceramică

În stratul II de la Vădastra s-a descoperit o vatră exterioară, ovală, ușor bombată la mijloc. La 1,25 m de ea a fost găsită o groapă cuptor pentru arderea vaselor (Mateescu 1959, 66, pl. II/2) (Fig. IVb.8). Groapa, cu marginile arse, avea 0,75 m în diametru și era adâncă de 0,70-0,80 m. Resturile de cărbune din groapa au fost analizate și ele proveneau de la stejar (Mateescu 1959, 66). O astfel de groapă a fost identificată și în stratul II de la Vădastra Dealul Cișmelei (Mateescu 1962a, 188, pl. I).

Două vetre exterioare sunt menționate și în ultimul nivel Vădastra de la Hotărâni Fărcașele (Nica 1970, 46, fig. 7; 1971a, 25, fig. 9). Este de presupus că aceste amenajări, folosite mai ales în anotimpul cald erau asociate și cu rânițele, așa cum demonstrează cele două rânițe găsite lângă una din vetre.

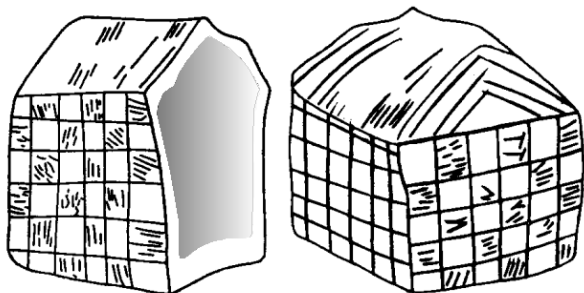

Fig. IVb.10. Vădastra – Măgura Jilavei, machetă

Construcții de cult

Nu avem prea multe date despre construcțiile de cult.

Reținem atenția cu o machetă de casă sau sanctuar realizată din lut (Fig. IVb.10), descoperită la Vădastra - Măgura Jilavei. Aceasta avea acoperișul în două ape, iar pereții decorați cu motive pictate

în tablă de șah. Un fragment de perete după aspectul său pare a fi o stelă de lut (Fig. IVb.7).